

KOMMUNEN BARD
(PROVINSEN AOSTA)

HÖJD ÖVER HAVET
381 m

FOLKMÄNGD
140 invånare

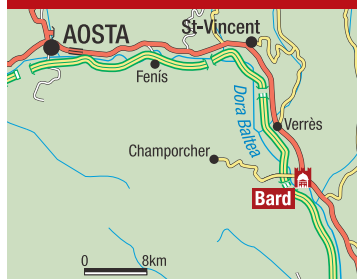
SKYDDSELGON
Madonna dell'Assunta,
15 augusti

TURISTINFORMATION
Fästningen i Bard,
Museum och kulturcentrum,
tel. +39 0125 833811
info@fortedibard.it
www.fortedibard.it
För bokningar av besök och
ateljéer, tel. +39 0125 833817,
A.I.A.T. – La Porta della Vallée
(regionalt turistkontor)
– Syndacat d'Initiative
tel. +39 0125 80 48 43
www.laportadellavallee.com
Comune (stadshuset),
Piazza Cavour 4,
tel. +39 0125 80 31 34
info@comune.bard.ao.it
www.comune.bard.ao.it

VÄGBESKRIVNING
Med bil
motorväg A5 Torino-Aosta,
avfart Pont St. Martin eller
Verres. Fortsätt sedan i riktning
mot Aosta på väg SS 26.
Med tåg
stationen Pont St. Martin,
sedan buss.

AVSTÅND I KM
Aosta 47, Ivrea 22.

INTERNET
www.valledichamporcher.it

Under ett skiffertak

Platsens själ

Ortnamnet

Ortnamnet kommer förmodligen från det keltiska ordet "bar" som betyder borg, en befästningsplats, och inte från det franska ordet "bar" som betyder barb, en sötvattensfisk som återfinns på vapenskölden hos platsens adelsfamiljer och som av den anledningen har fått forskarna att missta sig.

Vapenskölden

Sköldemärket är av det klassiska slaget. Det föreställer platsens namn. I detta fall handlar det om två flodbarber ("bars" på franska) mot en ljusblå bakgrund beströdd med små guldkors. Sköldemärket med fiskarna, som redan tillhörde familjen Bar av Lorena, antogs förmodligen av Otto I på 1000-talet. Det var förmodligen också han som byggde fästningen.

Historia

31–25 f.Kr.: längs den stenlagda gångstigen som leder från Bard till Donnas kan man fortfarande se de nedslipade klipporna och stödmurarna från den gamla galliska vägen.

1000-talet: Otto av Bard byggde ett slott på udden och utnyttjade den utmärkta positionen för att kräva ut en avgift för vägfarande och deras varor. Det första dokument som avslöjar förekomsten av ett slott på bergets utlöpare som tillhörde adelsfamiljen Bard är från 1034.

Cirka 1150: utmed förbindelsevägen mellan Bard och Donnas grundades härbarget Saint Jean de la Pierre av riddare från Johanniterorden, som enligt lag var skyldiga att hjälpa pilgrimer och köpmän som färdades utmed den gamla romerska vägen.
1242: fästet erövrades av greve Amedeo IV av Savoien som förvandlade det ursprungliga slottet till en fästning.

1661: hertig Carlo Emanuele II av Savoien avvecklade fästningarna i Verrès och Montjovet och flyttade allt artilleri till Bard, som från detta ögonblick blir garnison för huset Savoien i Valle d'Aosta.

1800: i gryningen den 14 maj gick 40 000 man från Napoleons reservarmé över Alperna vid St Bernhard-passet för att överrumpla de österrikiska-piemontesiska trupperna, som ockuperade Po-slätten. Napoleons trupper kom snabbt fram till Bard, där de blockerades av den österrikiska garnisonen som skyddade fästningen. Fästningen föll i händerna på fransmännen den 21 maj, då österrikarna överraskades i en nattlig attack. Men fästningens befälhavare, kapten von Bernkopf, erkände sig inte besegrad, förrän efter en hel dags bombardemang som till slut

tvungade honom att kapitulera. Irriterad av det oväntade motståndet lät Napoleon jämna fästningen med marken.

1830–38: Carlo Felice lät återuppbygga fästningen, fortfarande i anti-franskt syfte. Enligt militäringenjören Francesco Antonio Oliveros förslag ska fästningen kunna hålla stånd under tre månaders belägring, ha lager för att rymma proviant, 50 artilleripjäser och en garnison på 416 man (det dubbla med inkvartering med halm på golvet).

1975: fästningen var inte längre till någon nytta som militär egendom, utan överlämnades istället till regionen Valle d'Aosta.

Särprägel

Bland alla de berömda personer som har rest i trakten är det den anonyma redaktören för *Messenger Valdôtain* som bäst sammanfattar platsens själ då han 1959 skrev: "Bard är inklämd, som en kil, mellan två berg. På ena sidan finns berget som bär upp den berömda fästningen (...), på andra

sidan finns ett berg som är ännu högre (...). Bard ligger där i mitten. Det är ett fyrtiotal hus; alla står de så tätt tillsammans att de skiffertäckta taken snuddar vid varandra och blandas ihop. Om du ser byn uppifrån, ser den ut som en stenhög, en 'clapey'. Mitt genom byn går en smal väg, med gammal stensättning som ännu bär tecken av hjulen på de romerska legionernas vagnar. Högre upp ligger en vacker kyrka med ett litet klocktorn. Husen är alla antika och har portar, fönster och balkonger i bearbetad sten, mycket vackra".

Människors minnen

Bland dem som deltog i belägringen av Bard, fanns en ung funktionär i den napoleonska administrationen vid namn Henri Beyle, senare känd som Stendhal, författare av "Rött och svart" och "Kartusianklostret i Parma". Den blivande store författaren var då bara 17 år gammal. Elddöpet vid fästningen i Bard förblev så levande i hans minne att han 36 år senare kände behovet av att återkalla det i sin självbiografiska roman "La vie de Henry Brulard" (Henry Brulards liv). Här berättar han om hur "kanonsalvan från Bard förde ett fruktansvärt oväsen" och att vägen mellan Bard och Ivrea var full av stupade hästar. Han minns även hur han tillbringade en natt hemma hos en kyrkoherde, som skrämdes av truppernas genomfart. För att trösta honom talade den unge fransmannen med honom och kyrkoherden förklarade tacksamt att "Donna betyder kvinna, cattiva dålig... Det var då - kommenterar Stendhal - som jag började lära mig italienska".

Kända personer

Napoleon, Cavour och Stendhal är alla förknippade med Bard och på något sätt har de påverkat ortens historia. Särskilt de två förstnämnda, eftersom den tredje endast bevittnade en händelse, av vilken han även efterlämnat en skiss (en teckning som visar hur armén tar sig genom Bard-passet). Om Napoleon ödelade så deltog Cavour i återuppbyggnaden av fästningen, men utan entusiasm. Han uppehöll sig där under några månader 1831, på uppdrag av huset Savoien, i egenskap av löjtnant i ingenjörstrupperna, för att övervaka återuppbyggnadsarbetet. Tiden han tillbringade i Bard upplevde den blivande statsmannen som ett straff, "en exil". Han skrev faktiskt: "jag känner mig ensam, på en isolerad plats, utan några som helst resurser,

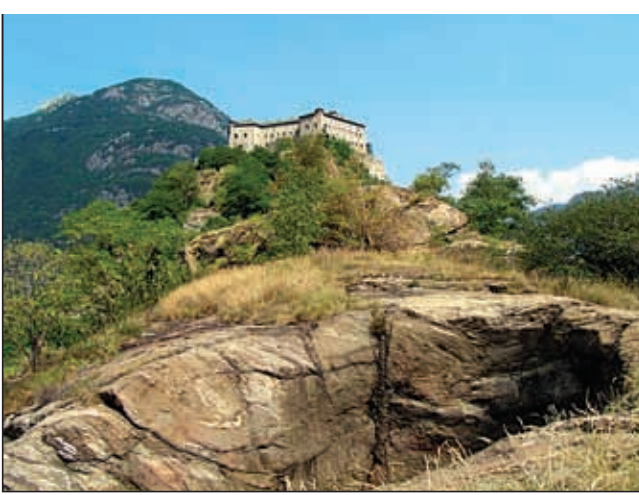

omgiven av arbetare (...), reducerad till att slå ihjäl tiden med att spela tarot med företagare".

Kuriosa

Det finns två kuriositeter. Den första handlar om fästningen. Eftersom fästningen höll stånd mot alla odds, till den grad att Napoleon rasade mot den där otäcka fästningen i Bard, använde general Marmont ett knep för att få sin armé över vägen som soldaterna i fästningen bevakade med sina kanoner. Han lät strö dynga och halm över vägen och

klädde vagnarnas och kanonernas hjul med halm för att dämpa eventuella ljud. En del av artilleriet lyckades passera, men härens huvudstyrka fann sig snart under beskjutning av en störtskur med klot, granater och haubitsar som sköts från fästningen, där man uppenbarligen inte ens sov på natten. Den andra kuriositeten är den så kallade "scivolo delle donne" (rutschbana för kvinnorna), som kvinnorna under antiken brukade använda vid fruktsamhetsriter, genom att glida nerför den sluttande klippan. Det befruktande elementet kan eventuellt ha varit den ormliknande linje som tecknades på klippan.

"Den där otäcka fästningen i Bard" som förgade Napoleon

Det är skrämmande att se i ett tryck från 1829 det kala berget vid Bard, efter Napoleons ödeläggelse av fästningen. Eftersom denna plats – på grund av sin strategiska position överst på bergets utlöpare där den

Taken täckta av "lose"

dominerar passet som passeras av en flod och av en enda framkomlig väg – är som byggd för att befästas. Det var därför som Carlo Felice av Savojen, rädd för ett nytt franskt angrepp, inledde återuppbyggandet cirka trettio år efter Napoleons genomfart.

Den imponerande fästningen som dominerar dalen slutfördes år 1838, efter åtta års arbete, och den visar sig för oss med sina tre byggnader på olika nivåer: Ferdinando-byggnaden längst ned, Vittorio-byggnaden i mitten och Carlo Alberto-byggnaden högst upp.

Den nya fästningen anses vara ett mästerverk inom militär arkitektur. Kompakt och gedigen, sammansatt av kaserner, täckta löpgravar, respektgivande murar och skottgluggar som helt upptar sidorna på bergets utlöpare, är fästningen utrustad med 283 rum och har lyckats inkvartera upp till tusen personer. I slutet av 1800-talet började fästningen förfalla, den utnyttjades först som en koloni för

straffarbete och sedan som ammunitionsförråd. Den fantasieggande medeltida borgen, med sina tak täckta av "lose", de lokala skifferplattorna, slingrar sig vid foten av fortet längs med den antika romerska vägen, som det bara återstår några spår av: en bit väg, valv, murar och bron över floden. I byn finns 25 hus bevarade som förklarats som historiska monument, bland annat huset Casa Nicole (gatunummer 41–45) från 1400-talet. Byggnaden, som delvis byggts på en av byns ingångsportar, tillhörde adelsfamiljen De Jordanis och 1744 blev den residens för adelsfamiljen Nicole, de sista grevarna av Bard. På husets puts syns fortfarande spår av kulor från striden mellan fästningens försvarare och Napoleons armé i maj 1800.

Casa Challant (gatunummer 46), som byggdes på 1400-talet och var residens för greve Filiberto av Challant, ligger nära en karakteristisk valvbåge och har vackra fönster i bearbetad sten på fasaden och rester av antika freskomålningar. Av intresse är också Casa Valperga (gatunummer 22), som är lätt att känna igen med sin fasad som delats på mitten och de två fönstren med kryssvalv. Inomhus i många av dessa bostäder kan man fortfarande se stentrappor, pressar, tvärbjälkar och medeltida dörrar.

Församlingskyrkans exteriör är inte så intressant, till skillnad från klocktornet som går tillbaka till 1300-talet och har en kvadratisk form med tre fönsterrader. Bredvid fontänen från 1598, som finns mitt i byn, står en stenpelare som är 170 cm hög med ett människohuvud högst upp, vars ursprung eller betydelse är okänd. Det finns två naturfenomen i denna lilla kommun som sprider sig över en yta på endast tre kvadratkilometer. Det är jättegytorna (runda ihålligheter som ristats in i berget av flodbädden) och flyttblocken (som orsakats av glaciärernas rörelser under kvartärperioden), båda synliga vid den nuvarande kyrkogården. Andra bevis på människans handlingar under seklernas gång är hållristningarna från den yngre stenåldern på de nerslipade klipporna vid foten av fästningen och i ruinerna från härbärget Saint Jean de la Pierre (1100–1200-talet) längs vägen till Donnas.

Bard

Nöjen och smaker

LOKALA PRODUKTER

Det är svårt att tro, men det räcker med en smal, tämligen jämn landtunga utefter Dorafloren och några terrasser vid den romerska väggkanten för att, tack vare envisheten hos några få jordbrukare ge liv åt en utsökt vinodling med det suggestiva namnet: "Vino dei rochi di Bard". Det är ett Nebbiolinovin med skimrande röd färg som skiftar i granat, med doft av mandel. Nebbiolodruvan klarar sig ner till 12 grader och var med förtida redan berömd under antiken.

LOKALA RÄTTER

Det finns två typiska rätter från traditionella recept som lagas vid fester och högtider: "fiuor di couisse", som är fyllda och ugnsbakade zucchinibloomor, och "paste ad melia", kakor gjorda på majs mjöl. Majsodling i dalen introducerades enligt traditionen av greve Nicole runt mitten på 1700-talet. Vid jul, efter midnattsmässan, stärker man sig med en kopp kokande

köttbuljong. "le bœuf de Noël".

UTFLYKTMÅL

Besöket vid fästningen i Bard ger möjlighet till en behaglig promenad på vägen som slingrar sig upp till fästningen. Ett annat enkelt utflyktsmål är orten Mabec där jättegyrtorna finns. På kullarna ovanför byn finns två små och intressanta byar, som nås till fots från den lilla byn Jacquemet eller med bil från Albard till Donnas. Det är byn Albard, som har några bostäder från medeltiden och ett kapell från 1700-talet, och byn Crous, några få stenhus bland kastanjeträden. Från Bard när man sedan enklare den romerska vägen till Donnas, som till stor del gröpts ut ur berget. Från byn Albard kommer man genom skogar av kastanjetråd och bok till "Tête de Cou", en höjd med panoramautsikt över dalen. Om man vill prova sina krafter ytterligare finns sedan hela området mellan Gressoney-La-

Trinité och Champorcher, en egenartad bergsmiljö, som sträcker sig från bergsmassivet vid Monte Rosa till Rosa dei Bianchi och där det finns en dal rik på fornlämningar och berömda vinodlingar. Man förflyttar sig med andra ord från de svala kastanjeskogarna till barrträdskogarna fulla av bäckar, från ängsmarker på hög höjd till glaciärer och imponerande bergsväggar.

EVENEMANG

Fest för Madonna del Caravaggio i byn Albard, andra söndagen i juli.

Fest för Jungfru Maria, 15 augusti. Det är skyddshelgonfest som anordnas av den lokala föreningen "Amici del Forte di Bard" (Fästningen i Bards vänner). Föreningen organiserar flera evenemang under året, bland annat minneshögtider för historiska händelser som fästningens kapitulering år 1800 under belägring av Napoleons armé, eller Cavour's vistelse i Bard år 1831.

Levande julkрубba, 24 december, längs byns gator.

MUSEER OCH KONSTGALLERIER

Fästningen i Bard har tack vare restaureringen blivit ett museum, det vill säga ett praktfullt exempel på militär arkitektur som bevarar de ursprungliga karaktärsdragen i några av byggnaderna, till

exempel Vittoriobyggnaden. På första våningen i Carlo Albertobyggnaden finns från och med 2006 utställningen "Museo delle Alpi" (alpmuseum), som sträcker sig över trettio rum och 1 600 kvadratmeter. Museet berättar med hjälp av ljud, video och tredimensionella rekonstruktioner på ett kreativt sätt om ett berg som upplevts och förvandlats av människan. Museet är uppdelat i fyra avdelningar: den första avdelningen tillägnas bergsmiljön, den andra avdelningen handlar om bergens uppkomst, den tredje har temat bergskulturen under bronsåldern till slutet av 1800-talet och den fjärde avdelningen handlar om perioden som inleds med romantikernas upptäckt av bergen fram till massturismen. Mer information: Associazione Forte di Bard, tel. +39 0125 833811, www.fortedibard.it. Från och med år 2010 går det även att besöka Museo del Forte (fästningens museum), som ligger i den övre delen av Ferdinandyggnaden. Från och med år 2010 kommer även Museo delle Frontiere (gränsernas museum) att vara öppet i den nedre delen av Ferdinandyggnaden. Utställningar och evenemang går redan att besöka.

SPORT- OCH FRITIDSAKTIVITETER

Bergsklättring, promenader och utflykter.

Inköp

KONSTHANTVERKARE

Magica...Bula

Alver, feer, tomtar och inte bara hantverk och konst Via Vittorio Emanuele II, tel. +39 0125 809875, +39 328 8588166

DIVERSE

Adret kulturcentrum Lokala produkter från Valle d'Aosta Via Vittorio Emanuele II, tel. +39 347 7670220, www.adret.ao.it

Sapori del Forte

Lokala produkter från Valle d'Aosta, ostar, korvar, likör, vin, sötsaker, kaffe Bredvid Bards fästning - "Passage au Fort" tel. +39 0125 804032, commerciale@nicolettasrl.com

Artigianato del Forte

Typiskt lokala produkter från Valle d'Aosta, i en miljö som återskapar den tusenåriga marknaden Fiera di Sant'Orso. Kommer att få multimedial inramning. Bredvid Bards fästning - "Passage au Fort" tel. +39 0125 809825, bard@ivat.org www.ivat.org

Cioccolateria del Forte

Choklad, karameller, sötsaker. Bredvid Bards fästning - "Passage au Fort"

Libreria del Forte

Böcker om alpna och om Valle d'Aosta samt vykort. Bredvid Bards fästning - "Passage au Fort".

Traditionellt hantverk

Bottan Cesare Skulpturer i trä och steatit Via Vittorio Emanuele II, tel. +39 0125 803986

Artemisia

Galleri för samtida konst Via Vittorio Emanuele II, tel. +39 0125 1969228, info@laurafrancescato.it www.galleriartemisiadi-bard.it

Restauranger

RESTAURANGER

Ponte Antico

Trattoria Via Umberto I nr 19, tel. +39 0125 809851, +39 3471623055.

Ad Gallias ****

Hotel Ristorante Via Vittorio Emanuele II, tel. +39 0125 809878, info@hoteladgallias.com www.hoteladgallias.com

Inkvartering

BED & BREAKFAST

Le Bon Réveil

Via V. Emanuele II, tel. +39 0125 803986, bonreveil@libero.it www.bonreveil.valleaoista.it

Vecchio Torchio

Via Vittorio Emanuele II, tel. +39 0125 809860, +39 347 8743254.